

פרוטוקול מס' 117
מישיבת ועדת העבודה והרווחה
יום שלישי, ד' בחשון התשנ"ח (04.11.97), שעה 11:00

נכחו: חברי הוועדה: אפי אושעיה - מ"מ היו"ר
חיים דיין
יורי שטרן

מוזמנים:
ד"ר יצחק ברלוביץ - מנהל שרותי אשפוז במשרד הבריאות
אשר אור-נוי - התפתחות הילד במשרד הבריאות
שולה האן - מכשירים רפואיים במשרד הבריאות
חיים חביב - מנהל אגף הפיקוח במשרד התקשורת
יוסי ליטמן - בזק
נאטשה מיכאלוב - משרד האוצר
יחזקאל בקל - ראש אגף גמלאות נכות במוסד לביטוח לאומי
גילה שטסל - יו"ר "שמע"
אהובה מגן - מנכ"ל "שמע"
זבולון גורני - סגן מנכ"ל "שמע"
שלמה פרקש - מנהל אגף השיקום במשרד העבודה והרווחה
אורנה לשם - מנכ"לית אגודת החרשים
אהרון עיני - יו"ר אגודת החרשים

יועץ משפטי: משה בוטון

מנהלת הוועדה: שירלי אברמי

קצרנית: יפעת שפרכר

סדר-היום: מצוקת החרשים בישראל

-2641-

מצוקת החרשים בישראל

היו"ר אפי אושעיה:

הדיון היום מתקיים בעקבות הצעה לסדר היום של חבר הכנסת מקסים לוי-יו"ר ועדת העבודה והרווחה. ב-12.02.97 העלה חבר הכנסת מקסים לוי את מצוקת החרשים במליאת הכנסת. ההצעה הזו נדונה במליאה כאשר שרת התקשורת נכחה באולם, ואז חבר הכנסת מקסים לוי פנה לשרת התקשורת בנושא פעימות מונה ונושאים אחרים שקשורים למשרד התקשורת. שרת התקשורת ביקשה להעביר את זה למשרד העבודה והרווחה, וכתוצאה מהדיון במליאה הנושא נדון היום בישיבה.

בדרך כלל ישיבות הוועדה נוגעות לנושאים שעומדים בראש סדר היום הציבורי, בדרך כלל התקשורת, או בעקבות הצעות חוק וכך הלאה, אבל גם בעקבות נושאים שמועלים במליאה. אני מברך את חבר הכנסת מקסים לוי- יו"ר הוועדה, שמצא את הרצון הטוב אצלו והעלה את הנושא הזה במליאת הכנסת. כל זה לצורך העלאת הנושא לדיון ציבורי, וקידום מעמד החרשים בישראל, במתן פתרונות שיוכלו לסייע להם בחיי היום יום.

חיים דיין:

בכנסת ה-13 התמקדתי בעיקר במאבק לזכויות החירש במדינת ישראל. כל ההתחלה שלי היתה בעקבות מכתב של חירש שטען שהוא משלם אגרת רדיו על-מנת להעביר את הרכב ססט. הוא טען שהוא לא שומע מלידה, ולכן הוא לא חושב שהוא צריך לשלם אגרת רדיו על מכשיר שהוא לא נהנה ממנו.

עם הפנייה הזאת פניתי לראשות השידור, אירגון החרשים היה מעורה ומעורב מלכתחילה, וביקשתי לבטל את הדרישה לאגרת הרדיו עבור החרשים בישראל. כמובן שקיבלתי תשובה שלילית. אמרו לי שצריך לשנות את זה בחוק.

אז החלטתי לבחון את הדברים האלה ונפגשתי עם כל הגורמים המעורבים בנושא בעיות השמיעה בישראל. גיליתי הרבה מאוד בעיות חברתיות הקשורות ליום יום, לתקופת חירום בגלל בעית השמיעה.

אז הנחתי את הצעת חוק החרשים בכנסת, שדיברה בעצם על הכל. היא דיברה על לתת הטבות הנחה במס קנייה ומע"מ בגין הפקסמיליות. היא דיברה בעד לתת סיוע לנשים המטופלות בתינוק, ושסובלות משמיעה ירודה או חירשות. יש את גלאי הבכי לתינוק, שהוא הדבר היחידי שיכול לאפשר לאם לשמוע מתי הילד בוכה.

יש את נושא החרשים, המתקשים להסתגל במקומות עבודה כי אין להם את העזרים המתאימים. אפשר לקחת כדוגמה את השעון המעורר, שהם לא מצליחים לשמוע, ולכן הם לא מצליחים להתעורר בבוקר.

במלחמת שלום הגליל שמעתי שאנשים לא ידעו מתי להכנס למקלטים ומתי לצאת מהמקלטים. הם לא שמעו את האזעקה והם לא שמעו את הטלוויזיה. הם לא ידעו מה זה נחש צפע, ונאלצו לשבת שעות רבות עם המסכות על הפנים. אז באה הדרישה לתת לכולם ביפרים מאותתים על-מנת שיוכלו לקבל את ההודעות.

בשלב ראשון ניסיתי להקל בנושא הפקסמיליות. לא רציתי להביא את הצעת החוק כהצעת חוק גורפת. ידעתי שמדובר בהצעת חוק תקציבית, שהממשלה יכולה לדחות אותה. מהרגע שהונחה הצעת החוק ועברה בקריאה טרומית, התקיימו דיונים עם יושב ראש הוועדה, יוסי כץ, וניסינו ביחד לקדם את הנושא.

ישבה שרת העבודה והרווחה דאז, אורה נמיר, שהיתה מוכנה לגשת ולקדם נושאים מסויימים. אני באופן אישי דחפתי את הצעת החוק כדי להוביל למקסימום הטבות לטובת החרשים. המשרד לביטוח לאומי, משרד האוצר ומשרד העבודה והרווחה מודעים לבעיה של החרשים, מודעים לבעיה התקציבית, ומודעים לבעיות של ילדים שצריכים ללכת לבית הספר כדי ללמוד. העזרים הנלווים הם הרבה יותר יקרים לילדים הללו מאשר לילדים רגילים.

בשלב ראשון הצלחתי להעביר בתקנה עם שרת העבודה והרווחה, שכל ילד חירש במדינת ישראל יקבל תקציב שנתי של 100% קצבת נכות עד גיל 14, ומגיל 14-18 50% קצבת נכות, כאשר הכסף הזה ישמש לו לעזרים כמו האוזניים, בטריות וכו'.

זבולון גורני:

עד גיל 8 מדובר על גימלה מלאה.

חיים דיין:

בעקבות החוק הצלחנו להביא למצב, שילד מוכר במוסד לביטוח לאומי כזכאי לגימלת נכות מרמת שמיעה עד 45 דציבלים. הילדים נהנים מאותה קיצבה, וזה מקל על ההורים.

יו"ר הוועדה דאז - חבר הכנסת יוסי כץ פנה ליו"ר אגודת החרשים והמליץ לא לחוקק את זה בחוק אלא שהמשלה תכיר בזה. הוא המליץ להעביר את זה כתקנה ולקבל את זה כפי שזה. הוא הציע להכניס את הפקסמיליות בהתאם להצעת החוק. כל חירש יוכל ללכת לקנות פקסימיליה דרך האגודות, והוא יקבל את ההנחה כפי שהוא צריך לקבל, כך שיהיה על זה מעקב ותהיה על זה ביקורת.

אגודת החרשים קיבלה את הרעיון הזה. אני הזהרתי ואמרתי שהצעד הזה עלול להיות לרעתם. אם השר מאשר בתקנה, יכול לבוא שר אחר ולבטל את התקנה. כאשר מחוקקים חוק אז יש בעיה לשנות. ברגע שהצעת החוק הזאת עוברת ומתקבלת במליאה, שר לא יכול לשנות חוק אלא בחקיקת נגד, ושום שר לא היה עושה את זה בחקיקת נגד כי אף אחד לא יבוא ויפגע בתנאים סוציאליים קשים.

מדובר ב-13,000 חרשים במדינת ישראל. צריך לסגור מעגל. אנחנו לא מדברים על הטעות הטקטית שנעשתה בהסכמה של הארגונים לקבל את זה בתקנה. אני רוצה לחדש את נושא החקיקה, שכבר התחיל בקדנציה הקודמת, עם כל התיקונים הכרוכים בזה.

יורי שטרן:

הצעת החוק מבחינה כספית לא משנה את המצב הקיים, היא רק מגינה על התקנה הזאת.

חיים דיין:

היא לא משנה בנוגע לילדים.

משה בוטון:

יש דברים אחרים כמו פטור ממכס וכו'.

יורי שטרן:

האם יש תוספת עלות?

חיים דיין:

צריך לקחת את החקיקה הזאת ולחדש אותה. יש לדרוש את דין הרציפות לגבי החקיקה. אני בהחלט חושב שלא תהיה התנגדות להחיל את דין הרציפות, אבל למען האמת נסוגתי השנה. לא רציתי לטפל בנושא הזה יותר השנה, רציתי יותר לטפל בנושא של עוורים, חולי סי פי וכל הנכים למיניהם.

אם אני יודע שהיום האירגונים ילכו בראש אחד עם הוועדה, ויאפשרו לנו לגבש הצעת חוק מסודרת עם התחשבות בנושא התקציבים, אני מודיע לכם שאני אשמח מאוד לקדם את הנושא. אם יעשו דברים כפי שנעשו מאחורי המחוקק, הדברים ילכו הצידה. חבל שאוכלוסייה שלימה עלולה להפגע.

היו"ר אפי אושעיה:

יש בעיות שונות ומגוונות. בחוק ההסדרים הולכים לסגור את טיפות החלב, ואז בטיפות החלב לא יוכלו לעשות בדיקה מוקדמת לתינוקות על-מנת לאתר בעיות של שמיעה.

יצחק ברלוביץ:

הסל נשאר אותו סל.

היו"ר אפי אושעיה:

בסופו של דבר החולה ישלם את המחיר. במקרה הזה אני מעריך שהתינוקות ישלמו את המחיר. אם היום מגלים 80% מליקויי השמיעה בטיפות חלב, יכול להיות שזה יפחת בגלל המצוקות התקציביות של קופות החולים ולא בגלל שהם רוצים להרע למישהו.

יצחק ברלוביץ:

מה שסוכם בוועדת השרים, לצורך הצעת חוק ההסדרים, שהתחולה תהיה החל מ-01.09.99, כאשר עד אז תהיה ועדה שתבחן את כל המשמעויות, כולל האפשרות שיצטרכו לשנות את החוק מחדש.

היו"ר אפי אושעיה:

הבעיות של משרד הבריאות הן בעיות של עם ישראל. זה נושא שצריכים לדון בו. צריכים להכין את רשימת הצרכים והבעיות כדי שאירגונים שעוסקים בזה יגדירו במפורש ובצורה מסודרת ויעבירו ליו"ר הוועדה את רשימת הצרכים שלהם ואת הבעיות שלהם.

בזק יצטרכו לתת לנו תשובות מדוע אין טלפונים ציבוריים ומכשירים להגברת שמע, כך שחרשים יוכלו לעשות שימוש בהם. שמעתי שהאוצר אומר שהפקסים שסוכם עליהם זאת היתה טעות והולכים לבטל את העניין הזה.

יורי שטרן:

אני חושב שכדאי להכניס לחוק את מה שהממשלה נותנת היום בתקנה. אם ישנן תוספות אז צריך לדון על זה עם האוצר, ולפרוס את זה מבחינת הזמן. אני כן בעד החקיקה. אני מציע שנקדם את החקיקה הזאת כחתומה על ידי כל חברי הכנסת. זהו צעד שיש בו איזה שהוא כוח הפגנתי.

אני יודע, שכאשר עוור מתחיל להיות גמלאי והוא מקבל קצבת זקנה, הוא מאבד חלק מההטבות שקיבל בתור עוור, כמו למשל הקצבה המיוחדת לכלב.

משה בוטון:

כל ההטבות ניתנות על ידי משרד העבודה. ביטוח לאומי נותן רק קצבת נכות או קצבת זקנה.

יורי שטרן:

האם יש הטבה דומה גם לחרשים? המעבר מנכות לקצבת זיקנה נובע לעיתים באובדן הטבות וזכויות.

משה בוטון:

במשרד העבודה קיימת רשות למען העיוור, אני לא יודע אם יש רשות למען החירש.

אורנה לשם:

לצערנו אין רשות למען החירש עד היום. החרשים אינם מוכרים כנכים על ידי ביטוח לאומי. יש להם את הנכות הרפואית. בביטוח הלאומי יש שני מבחנים לנכות, האחד זה נכות רפואית, והשני זה מבחן של כושר השתכרות. חרשים עוברים את המבחן הראשון, אבל במבחן השני יש להם כושר השתכרות, ולכן הם אינם מוכרים כנכים והם אינם זכאים לגימלה.

אהרון עיני:

היה בג"ץ בנושא של אגרות הרדיו, מכיוון שהחרשים לא משתמשים ברדיו. בג"ץ החליט שבכל מקרה חייבים לשלם. גם אם אין רדיו משלמים עבור הרדיו. בג"ץ ביקש תיקון בחוק.

אני מבקש לעשות תיקון בחוק הזה על-מנת שהחרשים יהיו פטורים מתשלום. במבצע ענבי זעם אנשים היו בחרדה מאוד גדולה. הם שלחו פקסים כל הזמן. הפקס הוא כמו טלפון לחרשים. בעזרת הפקס הם ביקשו עזרה. איך שהוא הצלחנו, בשיתוף עם משרד העבודה והרווחה, לתת איתוריות לאנשים. אנחנו חושבים לתת לכל החרשים איתוריות יחד עם ערכת החירום.

דיברנו עם מפקד פיקוד העורף, אבל הבעיה היא שאין כסף. השאלה היא איפה אחריות המדינה. אני מבקש להעלות את הנושא הזה כי זאת חובה. אם חס וחלילה תקרה מלחמה מה יהיה? החרשים יכולים להשאר בחדר האטום או במקלט כי הם מפחדים לצאת ולזוז. זה נורא ואיום.

החרשים מוכרים בביטוח לאומי עד גיל 18. מגיל 18 והלאה "אנחנו נהיים בריאים". זה לא הגיוני. אנחנו לא מבקשים גימלה אלא מבקשים לתת סיוע. מדובר על שירותי תמיכה, החזר מיסים לפקס, תמיכה ברכישת מכשיר גלאי בכי לתינוק, ושירותי תרגום לשפת סימנים.

החרשים כבר התחילו להשתמש בהדרגה, ועכשיו אומרים לנו שאין כסף. אנחנו מתחילים להכנס ללחץ. צריך לעשות רעש, ואני פונה למסד את שירותי התמיכה על-מנת שיהיו קבועים, ושלא נצטרך כל פעם לבוא ולבקש כסף.

משה בוטון:

מי מממן את שירותי התמיכה?

אהרון עיני:

משרד העבודה והרווחה.

יורי שטרן:

במה התחילו להשתמש?

אהרון עיני:

בשירותי תרגום לשפת הסימנים. יש גם הרבה עולים חדשים חרשים שמשתמשים בשירותים האלה. הם התרגלו לקבל הרבה שירותים ברוסיה, וכאשר הם הגיעו לארץ לא היה להם תרגום. הם לא יודעים עברית. צריך לעזור להם וצריך לתמוך בהם. הם מזמינים הרבה תרגומים, והם מרגישים מצויין עם התרגום.

אדם רגיל ששומע מרים את הטלפון, וסוגר את העניינים ב-5 דקות. אצל חירש זה שונה. חירש כותב פקס ושואל אם אפשר להפגש. כל שיחה עורכת פי 8 משיחה רגילה.

חירש לא יכול להשתמש בשירות של 144. חירש שהולך לבזק ומבקש לקבל פטור, אומרים לו ללכת לביטוח לאומי. ביטוח לאומי צריך לתת אישור על 85% נכות. החרשים לא מקבלים את זה. הם מקבלים 65% נכות. אז החירש נופל בין הכסאות.

חיים דיין:

לעוורים במדינת ישראל יש תקציב ליווי. לחרשים אין תקציב ליווי. אם נגיע למצב שבו כל חירש במדינת ישראל יקבל את התקציב החודשי שלו, ומזה הוא יפנה לפקסימליות, מכשירים ולייווי, זה יפתור את הבעיה.

יוסי ליטמן:

בזק על פי חוק נותנת הנחות גם לחברי כנסת וגם לנכי צה"ל.

היו"ר אפי אושעיה:

מה לגבי טלפונים ציבוריים לחרשים?

חיים דיין:

יש מכשיר שכל חירש יכול להצמיד לשפורפרת. זה נמצא אצלו בכיס והוא על ידי זה יכול להגביר את הקול. את זה אי אפשר להתקין על כל השפורפרות.

היו"ר אפי אושעיה:

כמו שיש טלפונים נמוכים לנכים, אפשר לעשות כאלה עם מגברים.

חיים חביב:

לגבי הנושא של הנחות, מדיניות המשרד היא להוביל לכיוון של תחרות. הגופים שמעוניינים לתקצב הנחות כאלה ואחרות נושאים בעלות המלאה.

משה בוטון:

האם לנכים, שהם באחוז נכות גבוה, אתם כן נותנים הנחות?

שלמה פרקש:

מאז שבזק הפכה להיות חברה מסחרית, בזק איננה נותנת הנחות. הנחות ניתנות באמצעות אגף השיקום במשרד העבודה והרווחה, כאשר הקריטריון הוא שאדם צריך להיות לפחות בעל 80% נכות רפואית, ודרגת נכות למעלה מ-75%.

האוכלוסייה הזאת היא מאוד מצומצמת. אז מממנים לאנשים בעלי נכויות רגילות 60 פעימות בחודש. מדובר על 20,25 שקלים, ולעיוורים 300 פעימות.

יוסי ליטמן:

הנושא של פריסת טלפונים ציבוריים מופיעה בתקנות, וזה נקבע לפי מספר בתי אב ביישוב. זה המפתח לפריסת טלפונים ציבוריים, כאשר על זה מתווספים מספר מדדים נוספים של מוסדות לימוד, מקומות כינוס וכו'. בזק עומדת בתקנה הזאת מעל ומעבר.

אני חושש שלקבוע פריסה לפי מפתחות אחרים יהיה קשה כי אנחנו לא יודעים את הפיזור של הנכים והמוגבלים בפועל שנזקקים לשירות הספציפי. אם קיים הפתרון של המתקן האישי שניתן להצמדה, זה פתרון בהחלט טוב.

היו"ר אפי אושעיה:

אנחנו לא היינו רוצים שחרשים הסתובבו מצד אחד עם איתוריות כדי לשמוע אזעקות, ומצד שני עם מכשיר להגברת קול. הרי אין סוף למכשירים. אנחנו מבקשים ממך לקראת הישיבה הבאה לבדוק את הנושא ואת העלויות, ואת האפשרויות שבזק תתקין טלפונים מהסוג הזה. אם יש בעיה טכנית לעשות את זה, אז שנדע לתת פתרונות במשותף.

יורי שטרן:

בנוגע לפריסת הטלפונים צריכה להיות מכסה מסויימת. טלפון אחד לפחות ביישוב קטן. לגבי הנושא של סבסוד שיחות הטלפון, שמענו שהנוהל היום מבדיל בין סוגי הנכים לא רק לפי אחוז הנכות אלא גם לפי מהות הנכות. לדעתי צריך לכלול ברשימה הזאת חרשים כסוג מסויים של נכות, בלי להתייחס לאחוזי נכות רגילים, ולפי זה לסבסד את השיחות שלהם.

יצחק ברלוביץ:

משרד הבריאות משתף במכשירי שמיעה לילדים עד גיל 18. במסגרת הסדר שהיה עם חבר הכנסת יוסי כץ, נקבע שקופות החולים יעלו את ההשתתפות הכספית עבור קניית מכשירי שמיעה עד לגובה של 1650 שקל למכשיר ב-17%. מ-33% אחוז שהם השתתפו קודם, הם יעלו את זה ל-50%.

ההסדר שנקבע בין חבר הכנסת יוסי כץ ובין אגף התקציבים באוצר מסתיים ב-31 בדצמבר 1997. קופות החולים הודיעו לנו, שמאחר וזהו ההסדר, לא יועברו הכספים אלא אם כן יהיה הסדר חדש, והפעם עם נתונים יותר מעודכנים שבאמת יתנו להם פיצוי מלא עבור כל הסכומים שהם הוציאו כתוצאה מזה.

אהובה מגן:

מה זכותו של ילד חירש בגיל בית הספר לקבל שיעורי דיבור באופן כללי בגין חירשותו ולאחר שהוא עובר את ההשתלה?

שולה האן:

משרד הבריאות משתתף במכשירי שמיעה לילדים עד גיל 18, על פי תקרת סכום שנקבעה מראש ושתוקנה בשנתיים האחרונות בצורה משמעותית. אם בשנת 1992-1993 השתתפנו ב-995 שקלים עבור מכשיר, היום אנחנו משתתפים עד 2000 ש"ח עבור מכשיר שמיעה חד צדדי.

היו"ר אפי אושעיה:

כמה זה מכסה מעלות המכשיר?

שולה האן:

מדיניות משרד הבריאות היא 75% השתתפות, והיא יכולה להתרחב עד 100% השתתפות בהתאם למצב הסוציאלי של אותו אדם. אנחנו בדרך כלל מכסים מינימום של 75%, כלומר מקסימום 2000 ש"ח עבור מכשיר חד צדדי. זאת ההשתתפות של משרד הבריאות היום.

מכשירי שמיעה רגילים נעים בין 1200-2200 ש"ח, כך שאין לנו בעיות עם המכשירים החד צדדיים. הבעיה שלנו מתחילה עם המכשירים המתוחכמים יותר, וישנם כאלה. ישנה התפתחות מאוד גדולה בתחום הטכנולוגיה. אני מדברת על מערכות השמיעה, שהן כוללות משדר, מקלט וגם מגבר. שם עלות המכשירים מגיעה לעלות של מכשיר דו צדדי עד 8000 ש"ח. אז הפער גדול כי אנחנו לא עולים בהשתתפות שלנו מעבר ל-2000 ש"ח המירביים למכשיר חד צדדי, כלומר 4000 ש"ח מכשיר דו צדדי.

יורי שטרן:

האם המכשירים האלה הם ייצור מקומי או שהם מיובאים?

שולה האן:

הם מיוצרים במגדל העמק. מספר הפניות למכשירים משנת 1995 עד היום עלה בכ-42% למשרד הבריאות, כאשר במספר המכשירים היתה עלייה של קצת פחות מזה, משהו כמו 35%. זה בתוך שנתיים. זה סל השירותים עד גיל 18.

אנחנו במגמת עלייה מתמדת וגם הטכנולוגיה מתקדמת. יתכן מאוד שגם פה תצוץ איזה שהיא בעיה בעתיד מכיוון שהפערים בין השתתפות של משרד הבריאות להוצאות הולכים וגדלים.

יצחק ברלוביץ:

מעבר לגיל 18 המכשירים ניתנים על ידי קופות החולים, כאשר גם פה קיימים הבדלים בין קופות החולים השונות. קופת חולים כללית מממנת 33% עד לגובה של 1650 שקל למכשיר. המחיר לא עודכן כבר תקופה די ארוכה. קופת חולים מכבי איננה משתתפת כלל במסגרת הסל הבסיסי, כאשר היא משתתפת ב-33% רק למי שיש את הביטוח המשלים. מאחר וחלק מהאנשים אין להם את הביטוח אז הם לא מקבלים גם את אותם 33%.

גם קופת חולים כללית אמרה שבמידה והעלאה מ-33% ל-50% תכנס לתוקף מחייב, העלות הכוללת השנתית שלהם תהיה בסדר גודל של כ-2.5 מיליון שקל. עדיין אנחנו מדברים על מכשיר שעלותו היא 1650 שקל למכשיר בסיסי, כאשר כולנו יודעים שהמחירים הם הרבה יותר גבוהים מהמחיר הזה.

אם ירצו לעלות את הגובה הזה, יהיה צורך להוסיף תקציב מבחינת עלות הסל וכן הלאה.

חיים דיין:

כל איזה תקופה צריך להחליף מכשיר שכזה?

שולה האן:

הממוצע הוא בין שנתיים לשלוש שנים.

יורי שטרן:

במכשירים החדשים יותר החלופה היא יותר מהירה? האם יש שימוש של יד שנייה?

שולה האן:

זה לא קשור למכשיר, אלא זה קשור יותר להתפתחות של הילד. אין שימוש של יד שנייה.

יצחק ברלוביץ:

טיפול באמצעות קלינאי תקשורת נחשב כאחד מהשירותים הכלולים בסל השירותים הבסיסי, המחייב את קופות החולים לספק. הבעיה היא שהמספר בטיפולים, גם בהתאם לחוק, הוגבל לכמות מסויימת בשנה. המספר הזה אינו עומד על הדרישות והצרכים של אותם ילדים הזקוקים לטיפול באמצעות קלינאי תקשורת.

במסגרת אותם דיונים שאנחנו עורכים בנושא, נשתף גם את נציגי 4 קופות החולים. יכול להיות שיש להם מידע נוסף, מעבר למה שידוע לנו, לגבי עצם פריסת השירותים שניתנים, והמשמעויות במידה ויוכנס לסל השירותים דברים שלא ניתנו ב-1 בינואר 1994. זה הסמן הימני לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי לגבי מה שמחייב את קופות החולים.

חיים דיין:

יש קופות שלא נותנות את הסיוע, ויש קופות שכן נותנות את הסיוע. את הדבר הזה צריך להביא לנו כסיכום של מי נותן ומי לא נותן. חשוב מאוד שאגודות החרשים ידעו לאיזה קופות ללכת. זה יגרום לקופות אחרות להתעורר וגם לתת את הסיוע הזה.

יצחק ברלוביץ:

הנושא של תחרות בין הקופות לדאבוני נדחף כרגע מכיוון שהתחרות בין הקופות היא על אנשים בריאים ולא חולים. מי ששם לב למודעות ולשיווק שהקופות עושות, אז בדרך כלל הן פונות לאנשים הבריאים ביותר.

נאטשה מיכאלוב:

התקציב נקבע בשיתוף עם המשרד ובשיתוף עם הממשלה. ידי כאן די כבולות, ואני לא יכולה להוסיף תקציבים לנושאים, גם אם הנושאים הם חשובים. הישיבה הזאת חשובה כי חשוב מאוד לשמוע את הבעיות. כאשר יושבים וקובעים תקציבים, אז יש שיתוף פעולה ומנסים למצוא פתרון.

בזמנו היה סיכום שנחתם עם חבר הכנסת יוסי כץ, והסיכום אכן מדבר על כך שהאוצר יקציב לתמיכה בחירשים בכל אחת מהשנים 1996, 1997 סכום של 900,000 ש"ח באמצעות עמותה לחירשים, סך של 400,000 למכשירי שמיעה באמצעות משרד הבריאות. הסיכום הזה היה לשנתיים.

בשנים לאחר מכן משרד העבודה קיבל תוספות תקציב מאוד נכבדות. השנה הוא קיבל כ-50 מיליון ש"ח. קצת מוגזם לבקש מהאוצר שיתנו תוספת.

חיים דיין:

החוק היה צריך לעבור, וזה היה מחייב את האוצר לקחת שנה בשנה ולהכניס את זה לחוק. מכיוון שאגודת החירשים הסכימה עם יו"ר הוועדה לקבל את זה בתקנה לשנתיים, החוק הזה נקבר. מאז לא רציתי לגעת בחוק הזה, למרות שקיבלתי לחצים מכל החרשים בארץ.

אמרתי שאם החרשים טירפדו את החוק הזה, אני לא אעביר אותו בחזרה. היום אני נכון לעשות את זה מהתחלה, ולגבש את זה בחוק שיחייב את משרד האוצר, משרד העבודה והרווחה ואת הממשלה שהחרשים לא יפגעו. אם החרשים יעשו מאחורי גבו של אותו חבר כנסת או חבר הוועדה שהחוק הזה יעבור כתקנה, כי מתאים להם לשנתיים, אז חבל על הזמן ושיחפשו כתובת אחרת.

אורנה שוהם:

התרגום הוא דבר שהחרשים זקוקים לו בחיי היום יום כדי ללכת לרופא, לעובדת הסוציאלית או למורה על-מנת לשמוע על הילד באסיפת הורים. אלו דברים שהם לא היו מורגלים בהם עד היום. אלה דברים שהם לא יכולים בלעדיהם, והם התחילו להבין את החשיבות של זה.

כאשר סיפרתי בארצות הברית שיש כאן 10 או 15 שעות תרגום בשנה, הם לא האמינו למשמע אוזניהם. שם זה דבר חופשי. הם לא העלו על הדעת שבמדינה מתוקנת, אדם חירש צריך ללכת לרופא ואף אחד לא עוזר לו ולכן הוא נאלץ לקחת את הילדים שלו.

קיבלתי מכתבי תודה מאנשים שנהנים היום מהשירות הזה, שהתרגלו, ושהם לא יכולים בלי זה. לאחרונה היה יום החירש הבינלאומי, ולחרשים נודע שיש איזה שהיא כוונה של האוצר לקצץ בזה, ואז היתה סערת רוחות.

יש כאן 1000 חתימות של חרשים כנגד הכוונה לבטל את זה. אנשים התרגלו לשירות הזה, אנשים זקוקים לשירות הזה, והם לא יכולים בלעדיו. אי אפשר להחזיר את זה אחורה. לאנשים אין אוזניים וצריך לעזור להם באמצעים אחרים. צריך לעזור להם בפקסים, בתרגום ובכלי הדברים שניתנו להם עד עכשיו. אי אפשר להחזיר את הגלגל אחורה. כל הבעיות, אם זה יהיה דרך האוצר, דרך משרדי העבודה והרווחה או משרד הבריאות, לי זה לא משנה. אני מייצגת את האוכלוסייה עצמה. האוכלוסייה עצמה לא יכולה בלי זה. היא בחרדה עצומה. עוד חודשיים נגמרת שנת התקציב. קופות החולים אומרות שאין תקציב ויש בעיה מהשטח. אי אפשר לדחות את הבעיה. תוך חודשיים הם צריכים לקבל תשובה, ואפילו עוד קודם לכן.

זבולון גורני:

"שמע" מטפלת בתלמידים חרשים וכבדי שמיעה עד גיל 18. בפקודה של מס הכנסה בנוגע לנטולי יכולת נאמר, שהורה לילד משותק, עוור או מפגר זכאי לשתי נקודות זיכוי במס הכנסה, ואילו הורה לילד חירש אינו זכאי לשתי נקודות זיכוי של מס הכנסה. זאת אפלייה לרעה להורה לילד החירש.

נאטשה מיכאלוב:

אני אעביר את הדברים במשרד.

שלמה פרקש:

עלו שני נושאים שנוגעים לאחריות המשרד שלנו, אחד זה הנושא של הנחות או השתתפות בשיחות טלפון לאנשים עם נכויות, והנושא השני הוא הנושא של הפקסמיליות ושירותי תרגום. אני חושב שזה שירות יוצא מן הכלל שניתן לחירשים בשנתיים האחרונות. זה שיפר לעין ארוך את איכות החיים של האנשים החרשים בישראל. אני חושב שאנחנו רק בתחילת הדרך.

כתוצאה מהשירות החדש שהצענו לאוכלוסיית החרשים, היו צריכים להכשיר גם מתורגמנים כדי שיוכלו לעשות את העבודה הזאת. הסיכום היה לשנתיים, נכון לדצמבר 1997 המצב חוזר לקדמותו. מי שזכה וקיבל את הפקס ימשיך להשתמש בו, וכמובן שירותי התרגום יופסקו ב-1 לינואר.

יורי שטרן:

כמה כסף הולך לשירותי תרגום?

שלמה פרקש:

מדובר על 900,000 שקל. נכון להיום יש בין 10,12 פניות ליום לשירותי תרגום. אם נכפיל את זה במספר ימי השנה, אנחנו נראה שמדובר על מאות אנשים שזקוקים לשירות הזה. אנחנו מאוד מצרים על כך, אבל אני לא חושב שמהתקציב הזעום והמצומצם של משרד העבודה והרווחה נוכל להקצות תקציב לשני הנושאים האלה.

יחזקאל בקל:

הגמלאות לילדים נכים משולמות על פי החוק. לגבי המבוגרים אין לנו סעיף מיוחד לחרשים. זאת אומרת שאין בחוק ביטוח נכות תנאים מיוחדים לחרשים, לעוורים או לאיזה שהיא מחלה מסויימת. מספיק שהנכה יעבור סף רפואי כתנאי מקדמי, ורק אם כתוצאה מאותם הליקויים הרפואיים הוא לא מסוגל לעבוד ולהשתכר אז נקבעת לו דרגת אי כושר להשתכר.

יכול להיות שיש יותר חרשים שמוסגלים להשתלב בשוק העבודה. אין לנו הפרדה בין חרשים למחלות אחרות. חוק הביטוח הלאומי לא יכול להביא נתונים על כך, כי יכול להיות חירש שיש לו מחלות נוספות. בדרך כלל יכול להיות שלעוורים יש יותר קושי למצוא עבודות מאשר לחרשים. לכן עוור שלא מוצא עבודה נחשב כמי שאיבד את כושרו להשתכר.

לחרשים מנסים לעשות שיקום על-מנת שימצאו עבודה. יש תקופה מסויימת שמנסים לטפל ולראות באיזו מידה ניתן למצוא להם עבודה מתאימה, ואם הם מוצאים עבודה מתאימה אז מבחינת ביטוח נכות הם לא נחשבים לנכים, וזאת למרות שיש להם נכות רפואית. בדרך כלל רוב הבעיות שהועלו פה לא שייכות לביטוח לאומי, כי ביטוח לאומי משולם רק לפי מה שנקבע בחוק ובתקנות.

יצחק ברלוביץ:

לא היה ניתן עד היום להודיע למוקדי מד"א בטלפון בגלל שאין להם מכשירי פקס. אני רוצה להודיע שמשרד הבריאות יחד עם מגן דוד אדום החליטו לצייד את כל תחנות מד"א במכשירי פקס. משרד הבריאות יממן את זה ויעביר את הכסף למגן דוד אדום.

אורנה שוהם:

הבעיה שנותרה היא החזקת הקווים. את הפקסים עצמם הם הצליחו להשיג, אבל יש

להם קושי לתחזק את הקווים.

יצחק ברלוביץ:

מבחינתנו הנושא הזה סוכס. אני יודע שאתמול היתה ישיבה עם מגן דוד אדום והנושא הזה עלה. במסגרת אותה פגישה סוכס שהנושא הזה יפתר. אני לא יודע מתי תהיה הודעה באופן פורמאלי, אבל אנחנו כמשרד מודיעים על זה באופן מוסדר. מתאריך מסויים שיקבע אפשר יהיה להודיע בתחנות מגן דוד אדום באמצעות מכשירי פקס. זאת תהיה הקלה גדולה מאוד לאותם אנשים שאין להם שום דרך להתקשר.

זבולון גורני:

גימלת ילד נכה זאת תקנה. אנחנו מטפלים בילדים מכיתות א'- י"ב ומעלה. בנוגע לנקודת זיכוי במס ההכנסה, הורה לילד חירש מקופח. זה דורש תיקון וחקיקה. הנושא השני הוא נושא של תעסוקה. תמונת מצב מראה ש-20% מהבוגרים שלנו הם מובטלים, ו-40% נמצאים בתת תעסוקה, זאת אומרת שהעובד עובד בעבודה פחות ממה שהורשה. הצעירים שלנו עוסקים בעיקר בשליחויות על ווספה.

אני לא צריך לספר לכם איזו סכנה זו ליסוע על ווספה כאשר לא שומעים. אנחנו מדברים על אנשים בעלי תואר ראשון ושני שלא מצליחים למצוא תעסוקה מתאימה. אני חושב שמן הראוי לא להשוות את החרשים לאנשים שומעים. המעסיקים מעדיפים להעסיק אדם שיכול לענות לטלפון, גם אם החירש הוא בעל יכולות גבוהות יותר.

בשעתו טענו טענה כדי לפתור את הבעיה לא רק לחירשים אלא גם לשאר הנכויות. כל מפעל שנתמך על ידי הממשלה או כל מוסד שהוא ממשלתי יקבע בחוק שאחוזי מכסה לקבלת נכים לעבודה תשתווה למקומות עבודה. בלי זה המצב של אנשים יחריף. אנחנו מדברים על 60% שמצבם קשה מאוד בתעסוקה.

מערכת ה-F.L היא מכשיר חדשני, שבו אנחנו מבדילים בין מכשיר שמיעה רגיל. התלמיד שיושב בכיתה שומע את כל הרעשים שנמצאים בכיתה ומחוץ לה. במערכת ה-F.L למעשה התלמיד שם על דש ביגדה של המורה מיקרופון קטן, והוא שומע את הדברים לתוך אוזנו. למעשה מדובר על כך שיכולת השמיעה שלו משתפרת מבלי הכר.

אנחנו מדברים על הפרש בין המימון של משרד הבריאות והקופות עד כדי 3000 ש"ח למכשיר. למשפחות זה מאוד מאוד קשה. "שמע" הקים מאגר מאוד גדול למערכות F.L. כל תלמיד שהיום נזקק מגיע ל"שמע" ומקבל את המערכת הזאת.

אנחנו גאים בטיפול שלנו בילדים עולים מחבר המדינות, מאתיופיה וכו'. קלטנו גם עובדים שהם עולים חדשים מרוסיה. אסור לחתוך את הקו הזה ואת העשייה הזאת.

הנושא האחרון הוא הנושא של הטלויזיה וחוק הכתוביות לחירש. חוק הכתוביות לחירש, לצערנו הגדול, איננו יכול לתת מענה לנושא של החדשות. עד לפני שנתיים כל מהדורת החדשות באנגלית בערוץ אחד לוותה ברבע שעה של כתוביות. למעשה כל חירש היה יכול לקרוא ולהתעדכן בחדשות. העיתונים לא יכולים לספק את כל המידע משום שהעיתונים הם עיתוני הלילה.

יצחק ברלוביץ:

טלטקסט לא נותן מענה לזה?

זבולון גורני:

טלטקסט לא נותן מענה. הדברים לא זמינים. כותרות מבט הופיעו בכתוביות משנת 1980 לשתי דקות. אחר כך זכינו ברבע שעה במשך כשנה של ליווי של החדשות באנגלית.

לפני שנתיים זה נפסק, והיום החרשים אינם יכולים להבין מה שקורה בחדשות באמצעות הטלוויזיה ובוודאי לא ברדיו. הפתרון שהוא שפת הסימנים מיועד לציבור מאוד קטן. מדובר על פעם אחת בשבוע ביום חמישי בלילה.

אנחנו מאוד מבקשים שכל הדברים הללו יכנסו לסדר היום של מצוקת החרשים ויתוקנו.

שלמה פרקש:

כאשר מדברים על נושא של תעסוקה של אנשים מוגבלים, אני חושב שמצבם של החרשים יחסית לשאר הנכויות הוא טוב. ודאי שישנם אנשים שהם חרשים בצורה מוחלטת שיש להם בעיה. אנחנו מדברים על סדר גודל של 18%-20%. ברור שמי שנמצא בקבוצה הזאת יש לו בעיה קשה, על כך אין חולק. אם נראה את המספרים בתחום של נכויות אחרות מדובר היום על משהו בסדר גודל של בין 75%-80% מאוכלוסיות הנכים במדינת ישראל שאינן מועסקות. אני מסתמך על נתונים שהתקבלו בחודשים האחרונים, במסגרת הוועדה לשיוויון הזדמנויות לנכים.

חיים דיין:

כמה אנשים מתוכם נמצאים ב"משקם" ושנכללים בתוך זה?

שלמה פרקש:

הם לא נכללים. אנחנו מדברים על מסגרות עבודה בשוק הפתוח. בסקר העוורים שהסתיים לאחרונה במאי 1997, מדובר על שיעורי אבטלה של 72% מקרב ציבור העוורים בישראל. בתחומים של נכויות קשות, מחלות נפש ופיגור שכלי וכו' מדובר על 70%-75%. הממצאים האלה הם לא יחודיים לישראל, הם נכונים בארה"ב, בבריטניה, באוסטרליה ובעוד מקומות נוספים.

יורי שטרן:

כמה בין החרשים?

שלמה פרקש:

יש עבודה שנעשתה בשנת 1972 על ידי אמציה ויזל וסלע, שמדברת על משהו בסדר גודל שבין 18%-20% אבטלה, כאשר לדעתינו הנתונים האלה נאספו בסוף שנות השמונים. לדעתינו המצב היום חייב להיות הרבה יותר טוב. אני חושב, שהיום יותר מאוכלוסיות אחרות, אוכלוסיית החרשים משולבת יותר בבתי ספר, בהכשרות ובקורסים שונים. אנחנו מוצאים יותר חרשים באוניברסיטאות, מסיימי בגרות, כך שאנחנו חושבים שהמספרים אפילו קטנו.

יורי שטרן:

במבחן כושר ההשתכרות האם אתם מבחינים בין הקבוצות האלה בתוך החירשים? האם אותו גרעין קשה של 20%, שלא מסוגל למצוא עבודה, מקבל אחוזי נכות?

יחזקאל בקל:

אם באמת לא מצליחים למצוא לו עבודה, ומאחר שהוא עובר את הסף הרפואי שמגיע ל-60%, אז הוא עשוי לקבל קיצבת נכות. לא חייבים למצוא לו עבודה הולמת. העבודה בנכות צריכה להיות עבודה שהוא יוכל לחיות ממנה, אבל אין עבודה מתאימה כמו באבטלה. באבטלה אתה צריך למצוא בתקופה הראשונה עבודה מתאימה. כאן קודם כל צריך למצוא עבודה, ואם העבודה מתאימה לכושרו הגופני ולמצב בריאותו אז צריך לקבל

אותה ולעבוד.

חיים דיין:

ניסיתי לדחוף בהצעת החוק שכל העבודה של המרכזנים תעשה על ידי העוורים. באו אנשי הטכנולוגיה ושמו רכזת אלקטרונית.

שלמה פרקש:

במסגרת ועדת המשנה של תעסוקה, שעסקה בחוק שיוויון הזדמנויות, הובאו לפנינו סקירות ממדינות שונות בעולם. שיטת המכסות נכשלה בגרמניה, באוסטרליה ובעוד כמה מדינות, משום שהמעסיקים העדיפו לשלם קנסות על פני קבלת עובד מוגבל במפעל שלהם. לכן גם הוועדה הציבורית לחוק שיוויון הזדמנויות אמרה שהיא רוצה לעסוק במסגרת החוק הזה באיסור אפלייה, בעידוד העדפה מתקנת, התחשבות בנטל של המעסיקים, תמרוץ וכו', כל זה על ידי העדפה של שילוב אנשים עם נכויות במפעלים ולא על ידי חיוב מעסיקים במכסות.

חיים דיין:

גם בזה הייתי מעורב, והיתה בעיה מאוד ספציפית. כאשר אתה קובע בחוק שאחוז מסויים מתוך המעסיקים יקבל אדם עם נכות, עצמאי בשוק הפרטי יאמר שמישהו יכסה את ההפסדים. הממשלה לא באה ואמרה שהיא תתן תמריצים. בתמריצים האלה העובד לא יעלה למעסיק. אותו שכר שאנחנו משלמים לו כהבטחת הכנסה, בשביל המעסיק זה יהיה מוכר כמס מלא. קח את העובד ה'נ'ם כי הממשלה ממילא משלמת קיצבה. אתה עוזר לו והוא עוזר לנכה. לצערי הרב לא עשו את זה והפילו את זה על המעסיקים.

שלמה פרקש:

במסגרת החוק של שיוויון הזדמנויות, גם הדברים שאמרת נלקחו בחשבון.

יורי שטרן:

אני מודה לחבר הכנסת חיים דיין על כך שהעלה את הנושא הזה, כי אני לא הייתי מודע למצוקת החרשים. סוגי נכות אחרים אולי יותר מוכרים. מה שמענו זה מדאיג, והמשימה הראשונה היא לדאוג להארכת התקנה לפחות לשנת 1998, כך שבמשך השנה אפשר יהיה לחוקק את החוק שלך ולהגיע למצב ממוסד יותר מבחינת ההטבות והתמיכות האלה. אני מציע שתהיה פגישה עם שר העבודה בנושא תקצוב הפעילות לשנת 1998. אני לא מסכים שבתקציב משרד העבודה אין רזרבות פנימיות.

יש לכם יחידה לרישום המהנדסים, שזה כמעט מיליון וחצי שקל. לפי דעתי היא מיותרת לחלוטין. זה היה מכסה את כל העלויות שהחרשים מבקשים.

אם המשרד, מתוך התקציב שלו, ימצא לפחות תקציב או מימון חלקי למשימה הזו אז אפשר יהיה לבוא בדרישה לאוצר על-מנת להשלים את החסר.

לדעתי יש מקום לתיקון בפקודת מס הכנסה לגבי ילדים. בנושא מבחני כושר ההשתכרות נשמע שיש פה בעיה מסויימת, ושלא לוקחים בחשבון מספיק את ההגבלות לחרשים בהשוואה לנכים אחרים. אולי כדאי שתקיימו אצליכם התייעצות נוספת בנושא הזה, ואנחנו נשמע את התוצאות שלה.

במסגרת הדיונים שלנו עם שר העבודה נבקש לכלול את החרשים ברשימה של מקבלי סיבסוד בשימוש בטלפונים ברמה זו או אחרת. צריכים לראות איך מטפלים בנושא הטלויזיה.

אני מבין שב"שמע" יצרתם מעגל של מכשירים שניתנים בהשאלה, אם אפשר להגיע לשיטה דוגמת "יד שרה" או "יד שמע" במקרה הזה, שלפחות לאוכלוסייה מסויימת של ילדים לדאוג למיכשור, אז נוכל לצמצם את הצרכים התקציביים. אני לא יודע כמה מחשבה השקעתם בזה, ואולי מיציתם את כל מה שניתן. אני מבקש לבדוק את זה. בשנה הבאה צריך להריץ את החקיקה.

זבולון גורני:

המאגר הוקם לפני כשלוש שנים. פרק זמן של מכשיר שנמצא בהשאלה הוא שלוש שנים. האוזנייה היא אישית של המשתמש. הבעיה היא שאנחנו נמצאים במצב שהמאגר שלנו הולך ומתדלדל, לכן הגשנו בקשה למשרד הבריאות על-מנת שיחדש את המאגר באמצעות העזבוניות. אנחנו מאוד מקווים שנסתייע, אבל זה עדיין לא פותר את כל הבעיות.

זה נכון להגיד שיש לנו עוד מאגר של מכשירי שמיעה רגילים. היום אין תלמיד שמגיע ל"שמע" ומבקש מכשיר שמיעה ולא מקבל. אני רוצה להבטיח את זה לאורך זמן.

חיים דיין:

התקנה שעברה היא לצורך העניין הזה.

זבולון גורני:

מכשיר שבור נמצא בתיקון של שבועיים עד הודש ימים. כאשר ילד מגיע ל"שמע" הוא מקבל מכשיר חלופי.

אורנה שוהם:

מה בנוגע לאגרת הרדיו?

חיים דיין:

נפגעת באופן אישי מהאירגונים כי שנה שלימה התמקדתי אך ורק בזה. הם אשמים בכך שאת החוק אני קידמתי, ובתקנה שהם העבירו הם לא עירבו אותי. אמרתי שיבוא יום ואתם תגיעו לוועדת העבודה והרווחה כאשר התקנה תגמר, ושתזכרו שיש את חיים דיין. הנה הגיע היום הזה.

תקנה אפשר לבטל ואילו חוק אי אפשר. היום הצעדים יעשו אחרת. אני עומד לשתף את כל האירגונים הנוגעים בדבר. ההחלטה לא תהיה רק עם אחד, כי יש את "שמע", את ארגון החירשים ועוד אירגונים.

מה שחשוב זה לרכז את הדברים ולפעול בצורה חד משמעית כדי לקדם את החוק. כתבתי מכתב ליועץ המשפטי על-מנת שיבחן את הצעת החוק, ואם אפשר להחיל עליה דין רציפות ולקבל את אישור הוועדה. אני מאמין שכך יהיה. יש לצרף את כל חברי הוועדה לחוק. חשוב שתהיה לזה תמיכה.

אני מבקש מכל האירגונים שיגישו לוועדה את הדרישות שהם דורשים, על-מנת שנעבור סעיף סעיף עם המשרדים הנוגעים בדבר. משרד התקשורת יגיש לנו עלות תקציבית, עם פריסת טלפונים, וזאת לאחר שישב עם האירגונים האלה. אני לא מצפה ממשרד התקשורת שישים טלפון במקום שהחירשים לא מגיעים לשם. העלות של זה היא לא יקרה. אם ניתן למפעלים שמארגנים את מכשירי השמיעה לפתח לאותו חירש את המכשיר הקטן ששמים על האפרכסת, אז לא הייתי צריך את משרד התקשורת.

אני דורש ממשרד הבריאות את עלות מימון מערכות השמע כדי לדעת מה עלות

השנתית עד היום. מי נותן את השירותים האלה, האם זה רק קופת חולים או האם זה כל אלה שנמצאים בחוק בריאות ממלכתי? חשוב שאזרחים במדינת ישראל ידעו שאם יש קופה שאינה נותנת סיוע לחרשים אז יש קופות אחרות. אין לי מטרה להרוס את הבריאות למשרד הבריאות.

אנחנו נקבע דיון נוסף אחרי שכל הדברים האלה יסודרו. אני מבקש העתק לוועדת העבודה והרווחה והעתק אלי, כי אני רוצה לרכז את כל הדברים האלה ולקדם את כל הדברים האלה, כולל נקודות זיכוי להורים שילדיהם חירשים. אני חושב שיש הרבה מה לעשות והרבה מה לתקן, ועם זה אנחנו נצא לדרך.

אני חושב שיש מקום שהוועדה תפנה לשר העבודה והרווחה, לאור העובדה ששנתיים נגמרים והתקציבים ננעלים. אני מבקש שהשר ימשיך ויתקין את התקנה הזאת עד שהחוק הזה יתקיים. כמו שהצלחתי להעביר את זה בקריאה ראשונה, אני מאמין שהחוק הזה יעבור. תקנה ניתן לשנות, ואילו חוק צריך להגיש חוק כנגד על-מנת לבטל.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12:35